

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Για την προστασία του περιβάλλοντος
και της πολιτιστικής κληρονομιάς

Μέλος των: *International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN)*
European Environmental Bureau (EEB) • Europa Nostra

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ • ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1999 • ΕΤΟΣ 27 • ΑΡΙΘ. ΦΥΛ. 3 • Δρχ. 1

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ Ε.Ε. ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΠΥΡΗΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΣΤΟ ΑΚΟΥΓΙΟΥ ΣΤΑ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Η Ελληνική Εταιρεία, όπως και άλλες περιβαλλοντικές οργανώσεις στην Ελλάδα αλλά και στην Τουρκία, έχει ευαισθητοποιηθεί ιδιαίτερα γύρω από το θέμα της κατασκευής πυρηνικού εργοστασίου στο Ακουγίου στις δυτικές ακτές της Τουρκίας απέναντι από την Κύπρο. Στα πλαίσια της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού και των κυβερνήσεων γύρω από το θέμα αυτό, και με αφορμή τους πρόσφατους καταστρεπτικούς σεισμούς που προσδίδουν νέα βαρύτητα στα σχέδια αυτά, η Ε.Ε. έστειλε σχετικό ψήφισμά της στις εδώ πρεσβείες των Παρευξείνιων και Βαλκανικών χωρών και των χωρών της Μεσογείου και το κοινοποίησε στους υπουργούς Εξωτερικών, Περιβάλλοντος Χωροταξίας, Δημοσίων Έργων και Ανάπτυξης.

ΨΗΦΙΣΜΑ

“Τα σχέδια για την κατασκευή Πυρηνικού Εργοστασίου στο Ακουγίου έχουν προκαλέσει ήδη πολλές και διαφορετικές αντιδράσεις. Τα πρόσφατα δραματικά γεγονότα των σεισμών έρχονται δυστυχώς να επιβεβαιώσουν τους χειρότερους φόβους της Ελληνικής Εταιρείας.

- Οι καταστροφικοί σεισμοί τόσο στην Τουρκία όσο και στην Ελλάδα ήρθαν να επαναβεβαιώσουν την αυξημένη σεισμικότητα του χώρου και τον υψηλό κίν-

ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΦΠΑ ΓΙΑ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΣΕΙΣΜΟΥΣ

Η Σύνοδος των Υπουργών Οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε την πειραματική, για μια τριετία, δυνατότητα των χωρών μελών να εφαρμόσουν ένα χαμηλότερο ποσοστό ΦΠΑ για έργα αναστήλωσης και επισκευής παραδοσιακών κτιρίων. Όπως πληροφορηθήκαμε από την EUROPA NOSTRA που είχε πρωτοστατήσει στα διαβήματα προς την Επιτροπή και τα κράτη μέλη, ήδη σε λιγότερο από ένα μήνα μετά την ομόφωνη αυτή απόφαση, η Γαλλία και το Βέλγιο έχουν μειώσει τον συντελεστή ΦΠΑ επί των έργων αναστήλωσης και επισκευής σε 5,5% και 6% αντίστοιχα.

Είναι φανερό ότι οι δύο αυτές χώρες εισήγαγαν το μέτρο αυτό για τους ίδιους λόγους που είχαν πείσει και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να το εισηγηθεί, για να ενθαρρύνουν δηλαδή την απασχόληση εργατοτεχνιτών με αυξημένη ειδικευση και να καταπολεμήσουν με αυτόν το τρόπο την ανεργία.

Η χώρα μας έχει εξίσου με την Γαλλία και το Βέλγιο κάθε λόγο να επιδιώξει τα ως άνω αποτελέσματα. Έχει όμως και έναν επιπλέον σοβαρότατο λόγο: τις βαρύτερες ζημιές πολλών παραδοσιακών κτιρίων λόγω των πρόσφατων σεισμών στην Αττική. Η EUROPA

Το κόστος έκδοσης του παρόντος τεύχους καλύπτεται με την ευγενική χορηγία
του ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΣΑΜΟΥΡΚΑ

δυνο που αυτή συνεπάγεται για την ασφάλεια της ευρύτερης περιοχής. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι σεισμός με επίκεντρο την Αθήνα είχε να καταγραφεί από το 1705, άρα η απουσία πρόσφατων καταγεγραμμένων σεισμών στο Ακουγιού δεν μπορεί να αποτελέσει σοβαρό θετικό επιχείρημα.

Τα δύο πρόσφατα πυρηνικά ατυχήματα, λόγω κακής διαχείρισης των αντιδραστήρων, τόσο στην Ιαπωνία όσο και στην Δυτική Κορέα, δύο χώρες με μακρά εμπειρία στο χώρο αυτό, δείχνουν πόσο ευαίσθητος είναι ο τομέας αυτός.

Ένα πυρηνικό εργοστάσιο στο Ακουγιού:

- Θα αποτελεί μια συνεχή απειλή για ολόκληρη της περιοχή.
- Θα θέσει σε κίνδυνο την υγεία των ανθρώπων και των οικοσυστημάτων αλλά και την δυνατότητα για μια βιώσιμη – αειφορική ανάπτυξη σ' αυτό το σημαντικό τμήμα της Ανατολικής Μεσογείου.
- Θα έχει άμεση αρνητική επίπτωση στην οικονομία. Ο τουρισμός αποτελεί μια ιδιαίτερα επικερδή δραστηριότητα όλων των χωρών της περιοχής συμπεριλαμβανομένης και της Τουρκίας.
- Μπορεί επίσης να αποτελέσει αφορμή για περαιτέρω εμπλοκή στην ιδιαίτερα ευαίσθητη περιοχή του Αιγαίου.

Με βάση τα παραπάνω προτρέπει:

1. Την Κυβέρνηση της Τουρκίας να αναθεωρήσει τα σχέδια της και να ματαιώσει την κατασκευή του Πυρηνικού Σταθμού στο Ακουγιού.
2. Τους Διεθνείς Οργανισμούς και φορείς χρηματοδότησης ή/και υποστήριξης του έργου να αναλάβουν τις ευθύνες τους και να σταματήσουν κάθε ενέργεια προώθησής του.

Η Ελληνική Εταιρεία ελπίζει ότι, η σύνεση και η λογική θα υπερισχύσει έναντι των κοντόφθαλμων συμφερόντων και μιας επιθυμίας για ανάπτυξη, που στην πραγματικότητα είναι πάρα πολύ επικίνδυνη.

NOSTRA, με ομόφωνο ψήφισμα της που εκδόθηκε στην πρόσφατη συνάντηση του Συμβουλίου της στην Ολλανδία στις 9 Οκτωβρίου, παροτρύνει ενθέρμως την Ελληνική Κυβέρνηση να προχωρήσει το συντομότερο παράλληλα, με άλλα ενδεχομένως μέτρα, στην υιοθέτηση του μέτρου της ουσιαστικής και δραστηκής μείωσης του συντελεστού ΦΠΑ ώστε να ενθαρρυνθούν αποτελεσματικά οι ιδιοκτήτες παραδοσιακών κτιρίων, κυρίως σπιτιών που υπέστησαν ζημιές στους σεισμούς, ώστε να τα αναστηλώσουν.

Η Ελληνική Εταιρεία υποστηρίζει ενθέρμως την εισήγηση αυτή της EUROPA NOSTRA, και με σχετική επιστολή της προς το Υπουργείο Οικονομικών παρατηρεί επιπλέον ότι μ' αυτόν τον τρόπο μειώνεται η πιθανότητα να εγκαταλειφθούν τα σπίτια αυτά στην τύχη τους ή και να κατεδαφισθούν. Το μέτρο αυτό πρέπει να ισχύσει όχι μόνο για τα νεοκλασικά παραδοσιακά (π.χ. στην Πλάκα ή στα Εξάρχεια) αλλά και για τα προσφυγικά του μεσοπολέμου (π.χ. στην Νίκαια) που έχουν επίσης μεγάλη σημασία για την ιστορία της εξέλιξης της πόλης. Είναι εξάλλου προφανές ότι δεν θα υπάρξει διοικητικής φύσεως δυσκολία στην εφαρμογή του μέτρου, εφόσον όλα τα κτίρια που χρήζουν επισκευής μετά από τους σεισμούς είναι ήδη γνωστά και καταχωρημένα από τις αρχές.

Η Ελληνική Εταιρεία θα ήθελε, επίσης, το πειραματικό αυτό μέτρο να ισχύσει όχι μόνο στην Αττική - όπου η θέσπισή του αποτελεί προφανώς επείγουσα ανάγκη - αλλά γενικά στους παραδοσιακούς οικισμούς της χώρας μας, για όλους εκείνους τους λόγους που οδήγησαν την EUROPA NOSTRA να το προτείνει, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να το εισηγηθεί, το Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών να το υιοθετήσουν, και τη Γαλλία με το Βέλγιο ήδη να το εφαρμόζουν.

Δυστυχώς, στον πρόσφατο καταστρεπτικό σεισμό της 7ης Σεπτεμβρίου θρηνήσαμε πολλά θύματα και η Πρωτεύουσα υπέστη ένα ισχυρό πλήγμα.

Ας αναλογιστούμε όμως λίγο, τώρα που έχει περάσει το πρώτο σοκ, το μέγεθος των ζημιών και τον αριθμό των θυμάτων που θα είχαμε, αν ο σεισμός είχε πλήξει βαριά κάποια από τις χημικές βιομηχανίες της περιοχής προκαλώντας ένα σοβαρό ατύχημα.

Πόσο βαθιά έχουμε μελετήσει άραγε τα ρήγματα και τις φθορές που προκλήθηκαν σε τέτοιου είδους εγκαταστάσεις;

Βεβαίως ξέρουμε ότι αυτή τη στιγμή οι προτεραιότητες είναι στην ανακούφιση των αστέγων και των βαρύντατα πληγέντων από το σεισμό, αλλά ίσως θα έπρεπε να ερευνήσουμε και προς αυτή την κατεύθυνση. Ξέρουμε αν έχουν ελεγχθεί προσεκτικά αυτές οι εγκαταστάσεις ώστε να δράσουμε μια φορά ως προπέτες προλαμβάνοντας πιθανές μελλοντικές καταστροφές;

ΠΡΑΣΙΝΟ ΦΩΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΦΟΡΕΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ψηφίστηκε σχετικό άρθρο στα πλαίσια του χωροταξικού Νομοσχεδίου

Ψηφίστηκε τελικά το άρθρο 15 του Νομοσχεδίου για τον Χωροταξικό Σχεδιασμό και την Αειφόρο Ανάπτυξη και πιο συγκεκριμένα το Κεφάλαιο 5 που αναφερόταν στην Διοίκηση και Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών.

Της ψήφισης του νομοσχεδίου προηγήθηκε εκτεταμένη συζήτηση στην Βουλή των Ελλήνων στην οποία εκλήθη ο Πρόεδρος της Ε.Ε., καθηγ. Μ. Σκούλλος να παρουσιάσει τις θέσεις και απόψεις των 5 περιβαλλοντικών οργανώσεων Ελληνικής Εταιρείας, Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας, Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης, Συλλόγου Προστασίας Θαλάσσιας Χελώνας και WWF-Ελλάς, που κινητοποιήθηκαν αμέσως για το θέμα αυτό.

Η ίδρυση, οργάνωση, στελέχωση και αποτελεσματική διαχείριση προστατευόμενων περιοχών αποτελεί ως γνωστόν, συμβατική υποχρέωση της Ελλάδος όπως αυτή προκύπτει από σωρεία διεθνών συμβάσεων π.χ. Ramsar, UNESCO/MAB κλπ. και βέβαια από την Κοινοτική Οδηγία 92/43 ΕΟΚ για την προστασία των οικοτόπων της χλωρίδας και της πανίδας όπως επίσης και από την εθνική νομοθεσία (από το Ν. 1650/86).

Είναι αυτονόητο ότι για να επιτευχθεί ουσιαστική διαχείριση των περιοχών αυτών απαιτείται ίδρυση και νομική κατοχύρωση της λειτουργίας κατάλληλων φορέων διαχείρισης για τις προστατευόμενες περιοχές. Αποτελεί λοιπόν, έστω και με καθυστέρηση, σημαντικό βήμα η θεσμοθέτηση αυτή.

Η κατάσταση των προστατευόμενων περιοχών της χώρας βρίσκεται σήμερα σε αποφασιστική καμπή. Αυτό οφείλεται στο γεγονός της εκ των πραγμάτων μη εφαρμογής στην πράξη επιστημονικής και κυρίως ολοκληρωμένης διαχείρισης των περιοχών που ήδη έχουν θεσμοθετηθεί ως προστατευόμενες, από τις μέχρι σήμερα υπάρχουσες δομές από τις οποίες απουσιάζουν όχι μόνο οι επιστήμονες αλλά και κυρίως οι φορείς των κατοίκων και οι εθνικής εμβέλειας φορείς προστασίας του περιβάλλοντος που αποδεδειγμένα και επί μακρά σειρά ετών ασχολούνται με την παρακολούθηση και ενεργό προστασία αυτών των περιοχών.

Η έλλειψη Προεδρικών Διαταγμάτων που να ορίζουν τα της διαχείρισης και ιδιαίτερα η έλλειψη συμμετοχικών φορέων διαχείρισης έχει επανειλημμένως φέρει τη χώρα σε δύσκολη θέση. Βλέπε επι παραδείγματι, την τοποθέτηση υδροτόπων διεθνούς σημασίας – Ramsar- στην “γκρίζα λίστα” του πρωτοκόλλου Montreux, και την πρόσφατη στην Κόστα Ρίκα, επαναφορά μερικών από αυτές όπως της Πρέσπας και του Έβρου σε κανονικό καθεστώς. Βασικό επιχείρημα για την Πρέσπα ήταν η ανάπτυξη εκεί πρωτοβουλιών των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σε συνεργασία με την πολιτεία και τους τοπικούς φορείς.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η ύπαρξη και ομαλή λειτουργία φορέων διαχείρισης είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εξασφάλιση Κοινοτικών χρηματοδοτήσεων στα πλαίσια του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Στην περίπτωση της Ζακύνθου η καθυστέρηση στην ίδρυση του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου είχε ως αποτέλεσμα το “πάγωμα” των Κοινοτικών χρηματοδοτήσεων ακόμη και για συγκεκριμένα έργα.

Η διεθνής εμπειρία αλλά και οι μέχρι σήμερα πιλοτικές προσπάθειες στην Ελλάδα έχουν δείξει ότι για την επιτυχή λειτουργία των προστατευόμενων περιοχών επιβάλλεται όπως οι αρμοδιότητες του φορέα διαχείρισης να είναι λιγότερο γραφειοκρατικές, περισσότερο αποφασιστικές και να αποκλείουν αυθαιρεσίες της Διοίκησης επιτρέποντας πρωτοβουλίες, πάντοτε με γνώμονα την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος που ανήκει σε όλο τον λαό και την διεθνή κοινωνία και την αειφόρο ανάπτυξη που αφορά περισσότερο την συγκεκριμένη περιοχή.

Εντελώς συνοπτικά ένας επιτυχής διαχειριστικός φορέας πρέπει:

- Να διοικείται από άτομα με εξειδικευμένη γνώση και αποδεδειγμένη εμπειρία (αν είναι δυνατόν και αγάπη) σε θέματα προστασίας και διαχείρισης φυσικού περιβάλλοντος αλλά και με κατανόηση των τοπικών προβλημάτων.
- Να έχει την δυνατότητα άσκησης ενός “ελάχιστου” λειτουργικού βαθμού εκτελεστικής εξουσίας.

- Να διαθέτει οικονομική βιωσιμότητα με δέσμευση της Διοίκησης για την αναγκαία υποστήριξή του, ιδιαίτερα κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του. Η βιωσιμότητα αυτή δεν πρέπει να μετατρέπει τον φορέα σε “μαύρη τρύπα” απορρόφησης τεράστιων κονδυλίων γιατί τότε αναπτύσσονται υπερβολικά συμφέροντα άσχετα με την ορθολογική διαχείριση της περιοχής.

- Να διέπεται από εύληπτο και λειτουργικό οργανόγραμμα και πλαίσιο αρμοδιοτήτων των Δημόσιων υπηρεσιών και των μετεχόντων στον φορέα διαχείρισης με σκοπό τον καλύτερο συντονισμό και την αποφυγή επικαλύψεων και τριβών.

Συμπερασματικά το άρθρο 15 του Νομοσχεδίου που ψηφίστηκε από την Ελληνική Βουλή, αν και μπορεί να επιδέχεται βελτιώσεις και διευκρινήσεις και μετά από την ενσωμάτωση ορισμένων μόνο από τις παρατηρήσεις* μας, αποτελεί ένα θετικό και αναγκαίο βήμα εκσυγχρονισμού, εκδημοκρατισμού στη λήψη αποφάσεων με ενδυνάμωση των συμμετοχικών διαδικασιών και αν, εφαρμοστεί σωστά θα μπορέσει ίσως να αποτελέσει ουσιαστικό όργανο όχι μόνο διαχείρισης αλλά και αιεφόρου-βιώσιμης ανάπτυξης των προστατευόμενων περιοχών.

**Από τις παρατηρήσεις μας ενσωματώθηκαν κυρίως αυτές που αφορούσαν στην ενδυνάμωση της εκπροσώπησης των ΜΚΟ στους φορείς διαχείρισης. Αντίθετα παρατηρήσεις που αφορούσαν οικονομικά θέματα όπως τη δέσμευση συγκεκριμένου ποσοστού στο ΕΤΕΡΠΣ για την χρηματοδότηση των φορέων διαχείρισης και την απαλλαγή δωρεών από το φόρο του 20% δεν έγιναν δεκτές.*

Ο ΠΑΛΑΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΣΤΟΝ ΚΑΤΩ ΟΛΥΜΠΟ

Εμπειρίες, προβληματική και θεσμικό πλαίσιο για τη διατήρηση των παραδοσιακών οικισμών στην Ελλάδα

Ο Παλιός Παντελεήμων Πιερίας, ο παραδοσιακός οικισμός του Κάτω Ολύμπου, πρέπει και μπορεί να διατηρηθεί ως πρότυπο για άλλα οικιστικά παραδοσιακά σύνολα της χώρας και να προχωρήσει σε μια ήπια βιώσιμη ανάπτυξη έξω από τις στρεβλώσεις της σύγχρονης “τουριστικής αξιοποίησης”.

Αυτά είναι τα βασικά σημεία που αναπτύχθηκαν και αποφασίστηκαν στην Ημερίδα που πραγματοποιήθηκε στον παραδοσιακό οικισμό το Σάββατο 25 Σεπτεμβρίου 1999 με οργανωτές το Παράρτημα Θεσσαλονίκης της Ελληνικής Εταιρείας και τον Εκπολιτιστικό Σύλλογο Κατοίκων Παλαιού Παντελεήμονα.

Στην Ημερίδα, στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι της Πολιτείας και των αρμόδιων φορέων διατήρησης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, αναστηλωτές, πολεοδόμοι, αρχιτέκτονες, παλιοί και νέοι κάτοικοι του χωριού, επισημάνθηκαν οι ελλείψεις και αδυναμίες του θεσμικού πλαισίου για την διατήρηση των παραδοσιακών οικισμών και διατυπώθηκαν προτάσεις για την βελτίωσή του.

Με ψήφισμά τους οι σύνεδροι ζήτησαν από την Πολιτεία να σεβαστεί τους παραδοσιακούς οικισμούς, να εφαρμόσει στην πράξη το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο και να παρέχει κάθε βοήθεια προς την κατεύθυνση της συνετής διατήρησης του Παλαιού Παντελεήμονα Πιερίας, σύμφωνα με τα διεθνή αποδεκτά πρότυπα και τις κείμενες διατάξεις. Τονίστηκε ιδιαίτερα ότι η Πολιτεία και οι αρμόδιοι τοπικοί φορείς πρέπει να λάβουν μέτρα για τον αποτελεσματικό έλεγχο στη διαδικασία των επισκευών και αποκαταστάσεων των κτιρίων ή νέων κατασκευών και προπαντός στην πάταξη των αυθαιρεσιών που συνεχίζουν να σημειώνονται στους χαρακτηρισμένους παραδοσιακούς οικισμούς.

Η Ημερίδα ασχολήθηκε σε βάθος με τα δικαιώματα του πολίτη σε θέματα που προσβάλλουν το περιβάλλον. Τονίστηκε η σημασία που απέκτησε τα τελευταία δέκα χρόνια η ενεργή παρέμβαση του Ε' Τμήματος του ΣτΕ και συμφωνήθηκε η αποστολή ψηφισμάτων για την ενδυνάμωση του πλαισίου λειτουργίας του.

Οι ειδικοί επιστήμονες – σύνεδροι τόνισαν, εξάλλου, ότι η διατήρηση των παραδοσιακών οικισμών δεν θα πρέπει να αποβλέπει στην αποκλειστική λειτουργία τους ως μουσειακών εκθεμάτων ή “τουριστικών σόου” αλλά στην χωρίς ακρότητες εξυπηρέτηση της ελληνικής παράδοσης και της τοπικής κοινωνίας. Προς αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να ληφθούν από την Πολιτεία μέτρα για τον προσδιορισμό των χρήσεων γης και κτιρίων και για την ήπια οικονομική ανάπτυξη των οικισμών αυτών.

Τέλος, συνειδητοποιήθηκε ότι η συνεργασία παλαιών κατοίκων των παραδοσιακών οικισμών είναι μια νέα πραγ-

ματικότητα, που βοηθά στην από κοινού αντιμετώπιση των προβλημάτων και οδηγεί προς θετική κατεύθυνση.

Στην Ημερίδα παρέστη και χαιρέτησε ο Γ.Γ. της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας κ. Χ. Σοφινός, εκπρόσωπος της Νομαρχίας, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, της Εκκλησίας, και πολλοί κάτοικοι του χωριού.

Εισηγήσεις και παρεμβάσεις έκαναν οι καθηγητές του Α.Π.Θ. κ.κ. Δ. Παντεριμαλής, Ε. Τσιγαρίδας, Ν. Καλογήρου, Ε. Κριεζής (τ. Πρόεδρος του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Παλαιού Παντελεήμονα), ο κ. Χ. Μπακιρτζής έφορος αρχαιοτήτων 9^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, ο σύμβουλος Επικρατείας κ. Σ. Ρίζος (αντί του κ. Μ. Δεκλερής, ο οποίος δεν μπόρεσε να προσέλθει), ο αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Europa Nostra κ. Κ. Καρράς, ο Πρόεδρος κ. Κ. Λεβέντης, ο καθηγούμενος κ.κ. Μάξιμος, οι αρχιτέκτονες Ε. Καμπούρη (προϊσταμένη 4^{ης} Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων), Ν. Ιωαννίδου, Ι. Στεριώτη, Β. Κονιόρδος (Πρόεδρος του Παραρτήματος Θεσ/νίκης), Α. Σαραϊδάρη, Σ. Στεφάνου, Α. Καλλιγιάς, η κα Ιωάννα Σωτηρίου- Δωροβίνη, οι δικηγόροι κ. Β. Δωροβίνης και η κα Σ. Νικηφόρου, η αρχαιολόγος κα Λοβάρδου- Τσιγαρίδα και ο κ. Γ. Μπούρος τ. Πρόεδρος Κοινότητας Παλαιού Παντελεήμονα.

Η κατά γενική ομολογία μεγάλη επιτυχία της Ημερίδας και το σημαντικό περιεχόμενο των εισηγήσεων δημιούργησε την κοινή απαίτηση για την δημοσίευση των πρακτικών αυτής της εκδήλωσης.

Παρατίθενται στη συνέχεια:

- το μήνυμα το Προέδρου της Ε.Ε. Καθηγ. Μ. Σκούλλου

“Αντάμει που τόσο η συμμετοχή μου σε άλλη διεθνή συνάντηση που διοργανώνει η Ε.Ε. στα θέματα Συμμετοχής του Κοινού στις Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων σε συνδυασμό με πρόβλημα υγείας του πατέρα μου δεν μου επιτρέπουν να συμμετάσχω, όπως επιθυμούσα και σκόπευα στην εκδήλωση στον Άγιο Παντελεήμονα. Χαιρετίζω, όμως, όλους, συγχάριω τους διοργανωτές και προσβλέπω στα συμπεράσματα.

Είναι γνωστό το διαρκές ενδιαφέρον της Ελληνικής Εται-

ρείας ήδη από την ίδρυσή της, μέχρι σήμερα για τα θέματα προστασίας της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς, των μεμονωμένων μνημείων αλλά και των συνόλων και παραδοσιακών οικισμών. Το ενδιαφέρον αυτό ενισχύεται από την παρουσία στους κόλπους μας έγκριτων αρχιτεκτόνων αρχαιολόγων, συντηρητών και ανθρώπων με βαθιά γνώση και αγάπη για την αρχιτεκτονική μας παράδοση και κληρονομιά.

Η χώρα μας είναι ιδιαίτερα πλούσια σε τέτοια παράδοση αλλά είναι ταυτόχρονα γνωστό ότι οι ελλείψεις σε προγραμματισμό, μέσα και σωστά πρότυπα αλλά και οι ποικίλες κοινωνικοοικονομικές μεταβολές και ιστορικές συγκυρίες κατέστρεψαν και εξακολουθούν να μειώνουν μεγάλα και πολύτιμα τμήματα αυτής της κληρονομιάς.

Οι αλληλεπικαλύψεις στις αρμοδιότητες και στόχους μεταξύ διαφορετικών Υπουργείων και βαθμίδων διοίκησης, η τραγική έλλειψη μέσων, η φτώχη ενημέρωσης και υποτονική παιδεία στα αντίστοιχα θέματα, η έλλειψη ισχυρών κινήτρων (επιδότησεων κλπ.) αλλά και η ύπαρξη αντικινήτρων φορολογικών και άλλων εμποδίζουν την εκτεταμένη και οργανωμένη προστασία και ανάδειξη των παραδοσιακών μας οικισμών. Πολλοί από αυτούς σιγοσβήνουν

και διαλύονται κάτω από συνθήκες εγκατάλειψης ενώ άλλοι υιοθετούν πρότυπα “ανάπτυξης” ήδη ξεπερασμένα, χωρίς μέλλον και με αντίτιμο την ίδια την φθορά τους.

Στην δύση της δεύτερης χιλιετίας που κλείνει με το όραμα της αειφόρου-βιώσιμης ανάπτυξης, η διατήρηση των οικισμών αυτών σε λειτουργικά ζωντανή αισθητικά και περιβαλλοντικά άρτια και οικονομικά ακμαία κατάσταση αποτελεί όχι μόνο όραμα αλλά και ανάγκη και δυνατότητα.

Στην προσπάθεια αυτή που διασφαλίζει τον σεβασμό των ριζών μας την επιβίωση των παιδιών μας και έμπνευση για το μέλλον των αγέννητων γενιών, η Ελληνική Εταιρεία είναι πρόθυμη και έτοιμη να δώσει το παρόν.”

- ο χαιρετισμός του κ. Κώστα Καρρά αντιπροέδρου της Europa Nostra, ιδρυτικού μέλους και προπροέδρου της Ε.Ε.

ΜΟΝΑΔΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΟΣ

“Είναι φυσικό η Europa Nostra να στηρίζει ομόθυμα την συνάντηση που πραγματοποιείται εδώ στον Παλιό Παντε-

Εκδήλωση Παλαιού Παντελεήμονος, 25.9.1999

λεήμονα, διότι η διατήρηση των παραδοσιακών οικισμών, της φύσης, και των μνημείων είναι ο στόχος τον οποίον δημιουργήθηκε να εξυπηρετήσει. Το κάνω όμως με περισσότερη θέρμη για δύο λόγους. Το 1972 πρωτοδημιουργήθηκε η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, η οποία το 1975 ήταν υπεύθυνη για την υποβολή του σχεδίου του Αρθρου 24 του Συντάγματος για το περιβάλλον. Την ίδια εποχή, υπήρξε πρόταση, από τον αείμνηστο Κωστή Μοσκόφ, να αγοράσει η Ελληνική Εταιρεία ολόκληρο το υπό εγκατάλειψη, όπως ήταν τότε, χωριό, και να το αναστηλώσει. Ήταν βέβαια ένα εγχείρημα πέραν των οργανωτικών και οικονομικών μας δυνατοτήτων, αλλά αποδεικνύει το ενδιαφέρον σημαντικών Θεσσαλονικέων για τον Παλαιό Παντελεήμονα, ακόμα και την εποχή εκείνη.

Όταν επισκέφθηκα τον Παλαιό Παντελεήμονα ο ίδιος για πρώτη φορά πριν από λίγα χρόνια νομίζω το 1995, φθάσαμε αργά το βράδυ του Σαββάτου του Λαζάρου. Θυμάμαι την ομορφιά των ανθισμένων βυσσινόδενδρων μέσα στο ασημένιο φως της πανσέληνου. Η συγκίνηση μας ήταν τόσο μεγάλη που δεν ήταν δυνατό να αρκεσθούμε στην προφορική έκφραση θαυμασμού – αυθόρμητα στήσαμε ελληνικό χορό για να μπορέσουμε να ανταποκριθούμε πιο υπαρκτικά σε μια όντως μοναδική εμπειρία.

Και είναι αλήθεια ότι η μοναδικότητα είναι από τα κύρια στοιχεία που προκαλούν τον θαυμασμό και τον σεβασμό. Τούτο είναι πολλαπλώς σαφές. Εξηγεί την αντίδραση των αρχαίων σε κάποιους φυσικούς χώρους, όπως του Ολύμπου, ή την δική μας προστά στα μεγάλα μνημεία του παρελθόντος.

Από μια άποψη, η όλη ενασχόληση με την διατήρηση του περιβάλλοντος και της παραδοσιακής κληρονομιάς δεν είναι παρά μία αναγνώριση απείρων σχεδόν μοναδικοτήτων στον κόσμο, μοναδικοτήτων που πηγάζουν είτε από την φύση είτε από την ανθρώπινη παρουσία, και κυρίως από την δημιουργία του καλλιτέχνη, του μάστορα και του τεχνίτη.

Ετσι ίσως εξηγείται η σχεδόν αναπόφευκτη διαμάχη μεταξύ όσων ασχολούνται με την φύση και την παράδοση από τη μια πλευρά, και κάποιων κεντρικών προϋποθέσεων της κοινωνίας της μαζικής παραγωγής, από την άλλη. Διότι το μοντέλο αυτό της οικονομικής ανάπτυξης ικανοποιεί και επιτυγχάνει το αποτέλεσμα του όχι δια της μοναδικότητας αλλά δια της τυποποίησης της παραγωγής που επιτρέπει την αύξηση της ποσότητας και την μείωση του κόστους, μέσα στον ελάχιστο δυνατό χρόνο.

Η σχέση μεταξύ αυτών των δύο στοιχείων της σημερινής μας ζωής είναι λεπτή. Ασφαλώς δεν μπορούμε να περιφρονήσουμε το κυρίαρχο στοιχείο του οικονομικού θαύματος του λήγοντος αιώνα. Πρέπει όμως να γνωρίζουμε καλά όχι μόνο την δύναμη αλλά και τις αδυναμίες του – και μια αδυναμία του είναι ότι συνήθως αποστρέφεται την μοναδικότητα, ε-

κτός στο επίπεδο της υψηλής τέχνης. Έτσι όμως στερεί τον μάστορα και τεχνίτη από ένα μεγάλο ποσοστό της εν δυνάμει δημιουργικότητάς του.

Είναι λοιπόν ιδιαίτερα σημαντικό, όχι απλώς για λόγους αισθητικής αλλά και για λόγους κοινωνικούς, οπότε και όπως μπορούμε, να επανξάνουμε τις ευκαιρίες για την άσκηση της ανθρώπινης δημιουργικότητας, να διασώζουμε τα εναπομένοντα παραδείγματα της δημιουργικότητας του παρελθόντος, αλλά επίσης να διευρύνουμε συνεχώς το αισθητήριο μας για το τί είναι πραγματικά μοναδικό.

Εδώ λοιπόν η περίπτωση του Παλαιού Παντελεήμονα και η ιστορία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής στην Μακεδονία γενικότερα έχει κάτι να μας διδάξει. Αυτό που ήταν και φαίνεται μοναδικό στο μάτι του Κωστή Μοσκόφ σίγουρα δεν είχε την ίδια λάμψη για τους περισσότερους την εποχή εκείνη – εκτός για μερικούς Θεσσαλονικείς που άρχισαν να αγοράζουν και να αναστηλώνουν εδώ σπίτια. Ήταν μια πράγματι πολύτιμη προσφορά σ' έναν τόπο όπου σχεδόν όλοι οι παραδοσιακοί οικισμοί έχουν καταστραφεί κατά την τελευταία τριακονταετία, εν μέρει από αμέλεια, εν μέρει από κερδοσκοπία, αλλά κυρίως διότι η όλη τάση της κοινωνίας μας ήταν να ενστερνισθεί την τυποποιημένη κατοικία όπως και το τυποποιημένο προϊόν για χάρη του μειωμένου κόστους, της αυξημένης ταχύτητας κατασκευής ή του ωφελιμότερου οικονομικού αποτελέσματος.

Όποια γνώμη και να έχουμε για το παρελθόν, στην σημερινή καμπή και στην αρχή ενός νέου αιώνα, όταν η χώρα μας συγκαταλέγεται πλέον μεταξύ των ευπορότερων ολόκληρης της γης, δεν νοείται να ακολουθήσουμε τον δρόμο της άγνοιας και της αναισθησίας. Πρέπει να αναγνωρίσουμε την κεντρική σημασία για την κοινωνία μας της διατήρησης του Παλαιού Παντελεήμονα και όλων άλλων οικισμών του είδους του δεν έχουν ήδη καταστραφεί. Και πρέπει το μάτι όλων των Ελλήνων να αναβαπτισθεί σ' εκείνη την υπαρκτική αντίληψη που ένωνε τους αρχαίους με τους ρωμιούς, ή εάν προτιμάτε βυζαντινούς, ως επίσης με τους έως σχετικά πρόσφατα πολιτικά υπόδουλους αλλά πολιτιστικά ελεύθερους προγόνους μας, όποιες άλλες και να ήταν οι μεταξύ τους διαφοροποιήσεις, στον σεβασμό δηλαδή της μοναδικότητας των στοιχείων της φύσης και της ανθρώπινης δημιουργίας.

Μέχρι εδώ λοιπόν αυτά που έγραφα στην Αθήνα. Χθες όμως έκανα έναν πρώτο, μετά την άνοιξη του 1995, περίπατο στον Παλαιό Παντελεήμονα, και θα ήθελα να προσθέσω δύο πράγματα, με την παράκληση να κάνετε τον ίδιο περίπατο για να αποφασίσει ο καθένας εάν η κρίση μου είναι ορθή, ή αντίθετα, όπως είναι πολύ πιθανό, λανθασμένη.

Ο Παλαιός Παντελεήμων είναι, όπως ήδη είπα, ένα δημιουργήμα μοναδικό, είναι όμως επίσης ένα δημιουργήμα συλλογικό, προϊόν των τεχνικών δυνατοτήτων, της παράδο-

σης του μάστορα και του τεχνίτη, και της έντονης αίσθησης κοινωνικής αλληλεγγύης που υπήρξε ισχυρότατο στοιχείο των κοινοτήτων εκείνης της εποχής. Είναι επίσης δημιουργία όχι μιας ισχυρής και εμπορικής αλλά μιας σχετικά απλής κοινότητας του δεκάτου ογδόου και δεκάτου ενάτου αιώνα, της οποίας πολλοί κάτοικοι ασχολούντο με τους βοσκοτόπους και τα γύρω δάση.

Σήμερα ζούμε σε μια εποχή ανεπτυγμένου ατομικισμού όπου η κοινωνική αλληλεγγύη δεν επιτυγχάνεται πλέον κυρίως μέσω των διαπροσωπικών σχέσεων που φυσιολογικά επικρατούν σ' ένα χωριό ή σε μια κωμόπολη ή μέσω παραδοσιακών εθίμων, αλλά μέσω ενός κράτους με σύνταγμα και νόμους, και πιο συγκεκριμένα μέσω των υπηρεσιών και των δικαστηρίων του κράτους αυτού. Την ίδια ώρα η τεχνολογική και οικονομική ανάπτυξη έχει κατά πολύ αυξήσει τις δυνατότητες του κάθε πολίτη να εφαρμόσει τα όνειρα ή και τις φαντασιώσεις του.

Περπατώντας λοιπόν χθες στον Παλαιό Παντελεήμονα, συνήγαγα δύο πρόχειρα συμπεράσματα.

Πρώτον, ότι οι περισσότεροι που συντήρησαν ή έκτισαν σπίτια τα τελευταία χρόνια, είτε εντόπιοι είτε Θεσσαλονικείς, το έχουν κάνει με σεβασμό για την μοναδικότητα του τόπου, ή έστω έχουν μείνει μέσα σ' εκείνα τα όρια εναλλαγής ή προσθήκης στοιχείων που επιτρέπουν τα αναστηλωμένα κτίσματα να περιγράφονται ως μια επιτρεπόμενη διαφοροποίηση που δεν μειώνει την μοναδικότητα του Παλαιού Παντελεήμονα.

Δεύτερον, ότι υπάρχει εκ πρώτης όψεως έντονο πρόβλη-

μα κρατικής προστασίας για την μοναδικότητα του Παλαιού Παντελεήμονα. Είναι, π.χ., αδιανόητο όλα τα παλαιά σπίτια να σέβονται το φως των γειτόνων τους ενώ ορισμένες από τις νέες κατοικίες να το οικειοποιούνται αναידώς.

Ακόμα πιο κτυπητό, τρία από τα κτίσματα που είδα προσωπικά χθες βράδυ, μου φαίνονται ωσάν να εκραύγαζαν με διαφορετικό τρόπο το καθένα – όχι δεν έχομε σεβασμό για την μοναδικότητα του Παλαιού Παντελεήμονα, αντίθετα κοιτάζομε πώς να εκμεταλλευθούμε την ομορφιά του για να εισάγομε ο καθένας το δικό μας όνειρο, την δική μας φαντασίωση. Και θα έλεγα, εξετάζοντας τις τρεις περιπτώσεις χωριστά, ότι το ένα όνειρο είναι της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής άλλων, ευπορότερων, περιοχών, όπως της Δυτικής Μακεδονίας ή του Πηλίου, το δεύτερο μιας πολυτελούς σύγχρονης έπαυλης στο Πανόραμα, και το τρίτο – πράγματι κραυγαλέο – μιας ξεκάθαρης εκμετάλλευσης όλων των υπολοίπων κατοίκων στο όνομα ακριβώς εκείνων των κερδοσκοπικών κινήτρων και εκείνου του είδους και αποτελέσματος κατασκευής που διακρίνουν τον βιομηχανικό τρόπο παραγωγής από την παράδοση του χωριού αυτού.

Τρεις διαφορετικοί αλλά εξ ίσου αποφευκτέοι κίνδυνοι που μπορεί εύκολα να αποβούν θανάσιμοι για τον οικισμό. Τί κάνομε εμείς; Αυτό θα το εξετάσομε σήμερα. Ας το εξετάσομε μέσα από το πρίσμα του σεβασμού για την μοναδικότητα του Παλαιού Παντελεήμονα, και της μοναδικής προσφοράς, που πιστοποιείται από τα αρχιτεκτονικά τους δημιουργήματα, των παλαιότερων κατοίκων του στην σημερινή Μακεδονία και Ελλάδα."

NEA MONI H XIOY

Αποκατάσταση του μεσοβυζαντινού καθολικού της Μονής

Η Ελληνική Εταιρεία κατά την περίοδο 1997-99 δρομολόγησε την μελέτη αποκατάστασης του σημαντικότερου μεσοβυζαντινού καθολικού της Νέας Μονής Χίου. Η δαπάνη για την μελέτη αυτή προσφέρθηκε ευγενώς από το Ίδρυμα "Λέων Λεμός". Η Ε.Ε. ανέθεσε στο Αρχιτεκτονικό Γραφείο Ειδικών Μελετών "Σωτήρης Βογιατζής και Συνεργάτες" την εκπόνηση της μελέτης αυτής, η οποία ήδη ολοκληρώθηκε επιτυχώς. Στην μελέτη συνεργάστηκε ο κ. Αθανάσιος Φρούσος, πολιτικός μηχανικός ως στατικός. Από την πλευρά της Εταιρείας τη μελέτη παρακολούθησε ο κ. Ανδρέας Συμεών πρόεδρος του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς. Η μελέτη παρουσιάστηκε στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο του Υπουργείου Πολιτισμού δύο φορές. Μία φορά ως προκαταρκτικές προτάσεις με σκοπό την χάραξη κατευθυντήριων γραμμών για τη συνέχιση της μελέτης και μια δεύτερη φορά ως οριστική μελέτη, οπότε και έλαβε έγκριση το Μάιο του 1999.

Κατά την διάρκεια των δύο ετών έγιναν με ευθύνη των μελετητών σειρά ερευνητικών εργασιών, που εκτελέστηκαν από την 3η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων του ΥΠΠΟ. Η τελευταία θα έχει και την ευθύνη εκτέλεσης του έργου. Συγκεκριμένα κατασκευάστηκαν κριώματα εσωτερικά και εξωτερικά του μνημείου και έγιναν διερευνητικές τομές τόσο στα θεμέλια του κτιρίου όσο και στην τοιχοποιία καθώς και τεχνοσκοπήσεις με σκοπό την διαπίστωση της στατικής επάρκειας του

φέροντος οργανισμού. Ακόμα καθαιρέθηκαν τα εξωτερικά επιχρίσματα και έγινε συστηματική μελέτη της αρχικής μορφής της τοιχοποιίας που οδήγησε στην σύνταξη των οριστικών προτάσεων. Ιδιαίτερο βάρος δόθηκε στην διερεύνηση της μορφής του τρούλου και στην πιθανότητα να αντικατασταθεί ή να τροποποιηθεί η μορφή του, πράγμα όμως που δεν έγινε δεκτό από το ΚΑΣ. Τέλος έγιναν πολλά δείγματα κονιαμάτων για να αποφασιστεί η οριστική μορφή των τελικών αρμολογημάτων και επιχρισμάτων. Το έργο είναι στη φάση της δημοπράτησης και θα αρχίσει προσεχώς η εκτέλεσή του με χρηματοδότηση από το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Παράλληλα έγιναν από τη Διεύθυνση Συντήρησης του ΥΠΠΟ προκαταρκτικές εργασίες για την στερέωση των ψηφιδωτών, δηλαδή καθαρισμός, διαπίστωση των ζημιών και σύνταξη μελέτης. Οι εργασίες αυτές χρηματοδοτήθηκαν επίσης εν μέρει από το Ίδρυμα "Λέων Λεμός" και θα συνεχιστούν παράλληλα με το κύριο έργο της αποκατάστασης του μνημείου.

ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ ΦΕΡΑΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ EUROPA NOSTRA/IBI

Την Κυριακή 26 Σεπτεμβρίου έγινε στην Καστοριά η απονομή του βραβείου της Europa Nostra/IBI για την αναστήλωση του αρχοντικού Φεραίου, το οποίο ως γνωστό, είχε προταθεί προς βράβευση από την Ελληνική Εταιρεία.

Το βραβείο επέδωσε ο αντιπρόεδρος της Europa Nostra κ. Κώστας Καρράς στον ιδιοκτήτη του αρχοντικού κ. Θ. Γραμματικό και την αρχιτέκτονα-αναστηλάτριά κ. Θ. Θεοχαρίδου. Στην εκδήλωση που παρακολούθησαν πλήθος κατοίκων της Καστοριάς, μίλησε ο κ. Καρράς, ο Γενικός Γραμματέας της Ε.Ε. κ. Βασ. Δωροβίνης, οι αντιδήμαρχοι της Καστοριάς και οι βραβευόμενοι. Ακολούθησε παρουσίαση των αναστηλωτικών εργασιών στο αρχοντικό με προβολή διαφανειών και συζήτηση για την τόνωση των προσπάθειών συντήρησης των αρχοντικών της παλιάς Καστοριάς.

Στη συνέχεια παρατίθενται αποσπάσματα από την ομιλία του κ. Κώστα Καρρά κατά την τελετή της απονομής:

"Πιστεύω ότι γνωρίζετε ποια είναι η Europa Nostra – μια ομοσπονδία διακοσίων τριάντα περίπου μη κυβερνητικών οργανώσεων για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και του φυσικού περιβάλλο-

ντος σε όλη την Ευρώπη. Στη ίδρυσή της πριν από 36 χρόνια, δηλαδή το 1963, πρωτοστάτησε το Συμβούλιο της Ευρώπης, ενώ σήμερα υπάρχει στενή συνεργασία και με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Europa Nostra έχει σαν σκοπό τη διάσωση και τη βελτίωση του πολιτιστικού και φυσικού μας περιβάλλοντος. Αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, συνήθως ύστερα από εισήγηση μελών της, για συγκεκριμένα μνημεία, κτιριακά σύνολα και τοπία που κινδυνεύουν, αλλά και για γενικότερα θέματα π.χ. τις Ευρωπαϊκές ακτές, τις κοιλάδες των ποταμών, την βιομηχανική αρχιτεκτονική, τους αρχαιολογικούς χώρους, την επίδραση του τουρισμού στις ιστορικές πόλεις, την φορολογία σχετικά με τα έξοδα συντήρησης και αναστήλωσης και τη συνδρομή του γενικότερου τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς στη μείωση της ανεργίας.

Αποτέλεσμα ψηφίσματος της Europa Nostra ήταν και η μόνη επίσημη διεθνής αποστολή που κατάφερε, από το 1976 μέχρι σήμερα να περάσει στη κατεχόμενη περιοχή της Κύπρου με σκοπό να εκτιμήσει τη κατάσταση και τις καταστροφές στη πολιτιστική κληρονομιά. Η αποστολή Van Der Werf του Συμβουλίου της Ευρώπης πραγματοποιήθηκε την άνοιξη του 1989 μετά από σχετική απόφαση της Γενικής Συνέλευσης της Europa Nostra στο Λουξεμβούργο το προηγούμενο φθινόπωρο.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το πρόγραμμα για την βράβευση των καλύτερων αναστηλώσεων που έχουν ολοκληρωθεί, πρόγραμμα που άρχισε το 1978 και συνεχίζεται ήδη για 21 χρόνια. Στην προκειμένη περίπτωση, μια οργάνωση που είναι μέλος μας από την ίδρυσή της, η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, δια του υπευθύνου της οργάνου, του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς, υπό την προεδρία του κ. Ανδρέα

Συμμεών, γνωστού αρχιτέκτονα και πολεοδόμου, εισηγήθηκε την βράβευση της αναστηλωμένης οικίας Φεραίου. Η πρόταση αυτή, όπως και άλλες απ' όλες τις χώρες της Ευρώπης, εξετάστηκαν από μια δωδεκαμελή πανευρωπαϊκή Επιτροπή που κατέληξε στην απόφαση να βραβευθεί η αναστήλωση της οικίας Φεραίου, και να τιμηθούν με αυτόν τον τρόπο ο κ. Θεοχάρης Γραμματικός, ιδιοκτήτης του κτιρίου, και η κα. Καλλιόπη Θεοχαρίδου, αρχιτέκτων, στην όντως επιτυχημένη και σημαντική αυτή αναστήλωση.

Δεν πρόκειται για κενά και εύκολα λόγια. Η οικία αυτή παρουσιάζει όλες τις αναμενόμενες δυσκολίες αναστήλωσης της αρχιτεκτονικής της Δυτικής Μακεδονίας, με τους πέτρινους τοίχους στο ισόγειο και τον όροφο, και την ιδιαίτερα ελαφρά και ευπαθή κατασκευή στον δεύτερο όροφο, όπου και οι σημαντικότερες αίθουσες. Παρουσιάζει επίσης όλα εκείνα τα αναμενόμενα προβλήματα που κατά κανόνα συσσωρεύθηκαν σε όλες τις αξιόλογες λαϊκές κατασκευές του παρελθόντος – σ' αυτή την περίπτωση σε ένα κτίριο κυρίως του δεκάτου ογδόου αιώνα – κατά τα χρόνια της φτώχειας, των πολέμων και της εγκατάλειψης που έζησε η χώρα μας μέσα στον αιώνα που λήγει σε μόλις τρεις μήνες. Παρουσιάζει το πρόσθετο πρόβλημα σοβαρής ζημιάς στην δυτική πτέρυγα, που είχε προστεθεί κατά τον δέκατο ένατο αιώνα, από μία βόμβα που έπεσε στον κήπο κατά το διάστημα του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου.

Αξία επαίνου είναι η πρόθεση αναστήλωσης αυτού του σημαντικού για την πόλη, για την Ελλάδα, και σήμερα – ας το πούμε ευθαρσώς – για την Ευρώπη μνημείου. Το κόστος θα φάνταζε αναμφισβήτητα απειλητικό. Αξιο ακόμα μεγαλύτερου επαίνου όμως είναι το αποτέλεσμα. Το παλαιό κτίσμα στερεώθηκε, με την χρησιμοποίηση μάλιστα προηγμένων τεχνικών μεθόδων στην περίπτωση της δυτικής πτέρυγας, η όμορφη εσωτερική διακόσμηση συντηρήθηκε και αναδείχθηκε, και τέλος το σπίτι αποκαταστάθηκε στην παραδοσιακή του μορφή, αποδεικνύοντας συγχρόνως πόσο μια τέτοια αρχιτεκτονική μπορεί να επιτρέπει ένα σύγχρονο τρόπο ζωής.

Πρόκειται για κάτι παραπάνω από ένα μεμονωμένο ατομικό κατόρθωμα. Την Πόπη Θεοχαρίδου την γνωρίζω τουλάχιστον από τα χρόνια της στο Πανεπιστήμιο της Υόρκης στην Αγγλία, όπου έκανε μετα-

πτυχιακές σπουδές αρχιτεκτονικής αναστήλωσης. Εξασκεί το επάγγελμά της, αλλά δεν αρκείται σ' αυτό. Είναι μια ζωντανή παρουσία στον σκληρό αγώνα – διότι περί σκληροτάτου αγώνος πρόκειται – για την διατήρηση των λίγων απομένων στοιχείων της ελληνικής αρχιτεκτονικής παράδοσης βόρεια από τον Όλυμπο. Διότι εδώ υπάρχει λυπηρό και οξύμωρο σχήμα – η περιοχή της Ελλάδος που παραδοσιακά ηχούσε με τον πιο έντονο πατριωτικό, και ενίοτε μάλιστα εθνικιστικό λόγο, να είναι και η περιοχή στην οποία κληρονομήθηκε πιο ανελέητα από εμάς τους ίδιους η ελληνική αρχιτεκτονική παράδοση. Δεν φθάνει λοιπόν για έναν αρχιτέκτονα να αναστηλώνει κτίρια, πρέπει να δίνει το παρόν – στην περίπτωση της Πόπης Θεοχαρίδου μέσω της Ελληνικής Εταιρείας – στον αγώνα για την ευαισθητοποίηση της ευρύτερης κοινής γνώμης ώστε να σωθεί ότι πια απομένει και μπορεί να σωθεί.

Τον κύριο Θεοχάρη Γραμματικό δεν τον γνωρίζω, αλλά πιστεύω ότι δεν είναι μόνον ή κυρίως η Europa Nostra αλλά η πόλις του, η ιδία η όμορφη η Καστοριά, που θα πρέπει να τιμήσει το παράδειγμά του. Είναι ανώφελο να αναλογιζόμαστε τί έπρεπε και τί μπορούσε να είχε επιτευχθεί εάν η Καστοριά είχε διατηρήσει την προσωπικότητά της, όπως ήταν πριν από λίγες δεκαετίες, ακόμα και το 1960. Ασφαλώς, όπως το είπε η Ελληνική Εταιρεία σε μια συνάντηση που έγινε εδώ το 1975, το αποτέλεσμα θα ήταν πολυλαπλώς καλύτερο για την πόλη, πολιτιστικά, οικιστικά και, σε αντίθεση μ' αυτό που πίστευε τότε ο πολύς κόσμος, κυρίως οικονομικά. Σήμερα ο κύριος Γραμματικός φέρνει στην πόλη μια αναγνώριση πανευρωπαϊκή. Η πιο κατάλληλη ειδικότερη αναγνώριση με την οποία μπορεί η πόλη να του ανταποδώσει είναι να πάρει όλα εκείνα τα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και σοβαρών κινήτρων για τους ιδιοκτήτες παραδοσιακών οικιών από τις τοπικές και εθνικές αρχές, τα οποία θα εξασφαλίσουν ότι τουλάχιστον η γειτονιά αυτή, που έχει ακόμα πολλά παραδοσιακά σπίτια, θα διατηρηθεί εις το ακέραιο ως οικιστική περιοχή, χωρίς καμιά επί πλέον απώλεια. Μ' αυτόν τον τρόπο η πόλη θα περισώσει ένα μικρό μεν τμήμα της ιστορίας της, αλλά θα κερδίσει πανευρωπαϊκό έπαινο διότι θα έχει κινηθεί έμπρακτα και θαρραλέα, έστω και αργοπορημένα, σε μία νέα, δημιουργική

κατεύθυνση.

Εκείνο που προέχει γενικότερα είναι οι αρχές και οι πολίτες της Καστοριάς να αποφασίσουν πως, ότι έμεινε έως τώρα στην πόλη πρέπει να σωθεί και να αναδειχθεί, όπως έγινε εδώ στην περίπτωση της οικίας Φεραίου. Και ότι οι εκκλησίες της Καστοριάς, σημαντικότερα μνημεία της Ορθόδοξης παράδοσης των ελληνοφώνων κατοίκων της πρέπει να τύχουν της ίδιας έμπρακτης προσοχής με τα περισσότερα της Θεσσαλονίκης ή εκείνο του Κουρπμίνιοβο, ολίγα μόνο χιλιόμετρα βόρεια από τα σύνορά μας και σίγουρα έργο του ιδίου Καστοριανού αγιογράφου, ο οποίος ιστόρησε εδώ τον ναό των Αγίων Αναργύρων.

Εύχομαι λοιπόν η βράβευση της οικίας Φεραίου να ηγήσει ως προσκλητήριο σάλπισμα για την αναστήλωση των μνημείων και των σπιτιών της πόλης. Ας είναι βέβαιοι όσοι είναι έτοιμοι και διατεθειμένοι να αναλάβουν τον αγώνα ότι στην Ελλάδα η Ελληνική Εταιρεία και στην Ευρώπη η Europa Nostra είμαστε έτοιμοι και πρόθυμοι να βοηθήσουμε. Ήδη μια μεγάλη ομάδα μελών και ειδικών της Europa Nostra επισκέφθηκε την Καστοριά τον Σεπτέμβριο του 1997 και με επιστολή του, ο Πρόεδρος μας ζήτησε από τον Υπουργό Πολιτισμού να διατηρήσει την ομάδα συντήρησης, που τότε ακόμα υπήρχε. Αλλά δεν θα κατορθωθεί τίποτε σε μια κοινωνία πολιτών, όπως είναι η ελληνική σήμερα, εάν δεν υπάρξουν

εδώ στην ίδια την Καστοριά αρκετά πρόσωπα με ενθουσιασμό και αποφασισμένοι να επιτύχουν εκείνο που είναι για το καλό της πόλης, και που έχει ήδη γίνει σε τόσα και τόσα άλλα σημεία της Ευρώπης, δηλαδή η ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας του τόπου, προς όφελος όχι μόνο του παρελθόντος αλλά και του μέλλοντος των κατοίκων του.

Θα ήθελα λοιπόν να καλέσω τον κ. Θεοχάρη Γραμματικό και την κα. Πόπη Θεοχαρίδου να προσέλθουν για να παραλάβουν το δίπλωμα της Europa Nostra, η οποία τους συγχαίρει και για το σπουδαίο έργο που έφεραν σε αίσιο πέρας, και για το παράδειγμα που έδωσαν σε όλους μας ώστε να του ακολουθήσουμε."

ΕΝΑ ΝΕΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΓΗΣ ΑΝΟΙΓΕΙ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

Η πρώτη φάση του **ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΓΗΣ** εγκαινιάστηκε φέτος στο Ν. Γιορκσάιρ της Αγγλίας, στα πλαίσια ενός τολμηρού και νέου προγράμματος που θα προάγει την αειφόρο (βιώσιμη) ανάπτυξη. Αυτό επιτεύχθηκε χάρη στη μερική βοήθεια της Επιτροπής της Χιλιετίας της Αγγλίας που χρηματοδότησε δεκάδες τέτοια προγράμματα για να εορτάσει την έλευση της νέας χιλιετίας. Το **ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΓΗΣ** είναι ένα από τα μεγαλύτερα και σπουδαιότερα. Μεταξύ των άλλων μεγάλων προγραμμάτων αναφέρονται οι **Εθνικοί Βοτανικοί Κήποι της Ουαλίας** (οι πρώτοι βοτανικοί κήποι που δημιουργήθηκαν στην Αγγλία τα τελευταία 200 χρόνια στο Carmarthenshire) και το **Πρόγραμμα Εδέμ**, στο St. Austell της Κορνουάλης, που περιλαμβάνει ένα από τα μεγα-

λύτερα θερμοκήπια του κόσμου και αποτελείται από δύο θολωτές κατασκευές με μινιατούρες οικοσυστημάτων.

Το **ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΓΗΣ** έχει κτιστεί σε μια έκταση ενός αχρησιμοποίητου ανθρακωρυχείου 160 εκταρίων με αντικειμενικό σκοπό να εμπνέει και να πληροφορεί ένα ευρύτατο κύκλο επισκεπτών στα θέματα της αειφόρου (βιώσιμης) ανάπτυξης. Χρησιμοποιεί δε τη "διασκέδαση" και τον "θαυμασμό" σαν εργαλείο επικοινωνίας ιδεών για το πως "να ζούμε πάνω στο πλανήτη όπως θα θέλαμε να ζήσουμε". Η θέση του προγράμματος συνοψίζει τη φιλοσοφία του για αναγέννηση και ελπίδα δημιουργώντας ένα θεματικό περιβαλλοντικό πάρκο σε ένα υποβαθμισμένο βιομηχανικό τοπίο και σε μια περιοχή με οικονομική ύφεση. Αποτε-

λεί ένα ενεργό παράδειγμα βιώσιμης ανάπτυξης, μεταβάλλοντας τη γη, δημιουργώντας απασχόληση, και ευαισθητοποιώντας το κοινό στα θέματα οικολογίας, αξιοποίησης των πόρων και ευημερίας.

Το **ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΓΗΣ** συνδυάζει πολλά στοιχεία όπως ένα οικολογικό πάρκο, οργανική τροφή, την τέχνη και το επίτευγμα, την δημιουργία φυσικού περιβάλλοντος, παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθαρισμό υγρών αποβλήτων, ριψοκίνδυνα παιχνίδια και αισθητήριες κατευθύνσεις. Κάτι, για όλους.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθυνθείτε στο:

Earth Centre, Denaby Main, near Doncaster, South Yorkshire. Tel. 44-1709-512000, Ms Persephone Watkins.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ UNEP ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελληνική Εταιρεία σε συνεργασία με το Περιφερειακό Γραφείο της UNEP για την Ευρώπη, πρόκειται να αναλάβει την οργάνωση και τον συντονισμό δράσεων στα πλαίσια ίδρυσης Εθνικής Επιτροπής της UNEP για την Ελλάδα με σκοπό την αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού για το περιβάλλον και την προώθηση της ενεργού συμμετοχής όλων των κοινωνικών εταίρων στον εντοπισμό και την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων που ήδη υπάρχουν ή προβλέπεται να ανακύψουν στην Ελλάδα, στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου αλλά και παγκόσμια.

Στα πλαίσια αυτά η Ε.Ε. θα αναλάβει:

- Όλες τις απαραίτητες νομικές και τυπικές διαδικασίες για την κατοχύρωση της Εθνικής Επιτροπής ως ανεξάρτητης μη κυβερνητικής οργάνωσης που θα λειτουργεί υπό την αιγίδα της.
- Να κινητοποιήσει τα μέλη της και άλλες οργανώσεις και σχετικά ινστιτούτα και κοινωνικούς φορείς στην Ελλάδα για την δημιουργία επιτροπής που θα ασχοληθεί με την προώθηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης του κοινού μέσα από διάφορες δραστηριότητες που θα απευθύνονται στο ελληνικό κοινό και

τις οργανώσεις του σε όλους τους τομείς της ελληνικής κοινωνίας.

- Να ενημερώνει για τις δραστηριότητες της UNEP στα πλαίσια της επιτροπής, μέσα από εκδόσεις, επιμορφωτικά σεμινάρια, ομιλίες και συνεντεύξεις τύπου.

- Να εξασφαλίσει την εκπροσώπηση στην Εθνική Επιτροπή μεγάλης μερίδας της ελληνικής κοινωνίας με εκπροσώπους από την ακαδημία, τις επιχειρήσεις και την βιομηχανία, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, την βουλή, τα πολιτικά κόμματα, την τοπική αυτοδιοίκηση και την κυβέρνηση.

“Η Λαογραφική Συλλογή Όσας αναζητά στέγη”

του Αγγελου Β. Μήτσα, Συντηρητή Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης,
Μέλος του Παραρτήματος Θεσσαλονίκης της Ελληνικής Εταιρείας

Από τον Ιανουάριο του 1999 δεν είναι πλέον επισκέψιμη η Λαογραφική Συλλογή Όσας, αφού στο χώρο όπου στεγαζόταν επί επτά (7) χρόνια, σε αίθουσα του διατηρητέου Δημοτικού Σχολείου Όσας, έχουν εγκατασταθεί οι διοικητικές υπηρεσίες του νεοσύστατου Δήμου Βερτίσκου.

Τα εκθέματα της συλλογής βρίσκονται στοιβαγμένα σε αίθουσα του Δημοτικού Σχολείου, που χρησιμοποιείται ως αποθήκη, μαζί με εκατοντάδες άλλα αντικείμενα, κάτω από απαράδεκτες συνθήκες καθαριότητας, ασφάλειας και προστασίας.

Την ιδέα για τη δημιουργία της Συλλογής είχε ομάδα νέων του χωριού, οι οποίοι από το 1992 άρχισαν να συγκεντρώνουν με αγάπη και μεράκι λαογραφικά εκθέματα. Οι κάτοικοι ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση παραχωρώντας αντικείμενα και είδη που είναι αντιπροσωπευτικά της τοπικής λαϊκής παράδοσης και τέχνης, όπως παλιές φωτογραφίες, γεωργικά και κτηνοτροφικά εργαλεία, υφαντά, αντικείμενα καθημερινής χρήσης, εργαλεία τσαγκαρικής, φορεσιές κ.α.

Έως σήμερα, η Λαογραφική Συλλογή της Όσας έχει συμμετάσχει με την έκθεση λαογραφικού υλικού σε διάφορες εκδηλώσεις, όπως στην κλαδική έκθεση

“AGROTICA” της Διεθνούς Εκθέσεως Θεσσαλονίκης, καθώς και στις εκδηλώσεις της Πολιτιστικής Προτεύουσας της Ευρώπης “Θεσσαλονίκη 1997”, απ’ όπου και απέσπασε τιμητικό έπαινο.

Μετά από σχετικό δημοσίευμα της εφημερίδας “ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ” (7.5.1999), ο δήμαρχος Βερτίσκου κ. Χαράλαμπος Ασλανίδης, ανταποκρινόμενος θετικά στην πρόταση των παιδιών, δεσμεύτηκε για τη στέγαση της Συλλογής σε ανακαινισμένο κτίριο της Όσσας, χωρίς όμως ακόμη να υπάρξει αποτέλεσμα.

Δυστυχώς, μέχρι αυτή τη στιγμή η Λαογραφική Συλλογή παραμένει απροστάτευτη στο έλεος της φθοράς του χρόνου, κάτω από ανεξέλεγκτες συνθήκες φωτισμού, υγρασίας και θερμοκρασίας, με άμεσο αντίκτυπο στη μελλοντική κατάσταση των αντικειμένων.

Τα αντικείμενα αυτά αποτελούν οικογενειακά κειμήλια που συνθέτουν την πλούσια ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά του χωριού μας, γι’ αυτό και είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τη ζωή των κατοίκων του.

Είναι ανάγκη να υπάρξει άμεση παρέμβαση και συνεργασία του Δήμου Βερτίσκου με το Σύλλογο Οσσαίων για την εξεύρεση λύσης στο πρόβλημα και συγχρονισμός ενεργειών από πλευράς και των δύο.

Ωστόσο, ως μελλοντικός στόχος θα μπορούσε να είναι η ίδρυση “Λαογραφικού Μουσείου Όσσας” σε ένα από τα παραδοσιακά σπίτια του οικισμού, αφού αναστηλωθεί και διαμορφωθεί κατάλληλα, με σκοπό να διαφυλάξει, αναδείξει και προβάλει τον ιστορικό και πολιτιστικό πλούτο της Όσσας, αλλά ίσως και ολόκληρου του δήμου Βερτίσκου. Με αυτόν τον τρόπο, θα συνέβαλε στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού, στην επίσκεψη σχολείων, φοιτητών εκδρομέων κ.α., αλλά κυρίως θα μπορούσε να αναδειχθεί σε ένα ανοιχτό σχολείο προβολής της λαϊκής μας παράδοσης, ώστε οι νεώτερες γενιές να ανακαλύψουν και να γνωρίσουν τα ήθη και έθιμα του τόπου τους, αλλά και την καθημερινή ζωή των παππούδων τους, κατά τα παλαιότερα χρόνια.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ και ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ανήκουν σε ΟΛΟΥΣ ... Έχουμε ΧΡΕΟΣ και ΕΥΘΥΝΗ να τα ΔΙΑΤΗΡΗΣΟΥΜΕ!

Αγαπητά Μέλη,

Αγαπητοί Φίλοι,

**Η καταβολή της συνδρομής σας,
στηρίζει το έργο μας
όχι μόνο οικονομικά αλλά και ηθικά.**

**Από σας αντλούμε ενέργεια
για να συνεχίσουμε με ενθουσιασμό
τις δραστηριότητές μας.**

**Παρακαλούμε,
επικοινωνείτε με τη Γραμματεία.**

ΠΑΡΑΛΗΨΕΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

1. Το άρθρο του κ. Ι.Ν. Κίννα, που αφορούσε στη Κόστα Ρίκα, είχε αρχικά δημοσιευθεί στο τεύχος **ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ** της Ναυτεμπορικής.
2. Στα **ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**, στο άρθρο "Συμμετοχή της Ε.Ε. στην Έκθεση **HELECO '99**" δεν αναφέρθηκαν εκ παραδρομής τα ονόματα των Ράνιας Πασχαλίδου, Δέσποινας Κιλικίδου, και Χριστίνας Γιατζίδου, μαζί με εκείνα των Κατερίνας Τσιάνα, Χαρίκλειας Πίγκου και Χρήστου Νίτσου που εργάστηκαν από κοινού για την σύνταξη του κειμένου για το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΕΙΤΕ ΣΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΜΑΣ ΒΟΗΘΩΝΤΑΣ ΤΟ ΕΡΓΟ ΜΑΣ

Δεχόμαστε ένα σχετικά περιορισμένο αριθμό διαφημίσεων.
Πληροφορίες και Τιμολόγιο τηλ.: 3225245 fax: 3225240

Παρακαλώ να με γράψετε συνδρομητή του " **ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ** " σας

ΟΝΟΜΑ..... ΕΠΩΝΥΜΟ.....

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΤηλ

☐ 5.000 δρχ. ☐ 2.000 δρχ.(για μαθητές, σπουδαστές και φοιτητές)

Υπεύθυνη Έκδοσης: Βάσω Λυμπερίδη, Μπέσσυ Μαντζάρα

ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ ΣΑΜΟΥΡΚΑ

Το Κοινωφελές Ίδρυμα φέρει το όνομα του ιδρυτή του, Χρήστου Θ. Σαμούρκα, ιδρύθηκε με βάση τον ΑΝ2039/39 και έχει ιστορία συνυφασμένη με την προσωπικότητα του πατριώτη Κωνσταντινουπόλιτη που έκανε πράξη αυτό που πίστευε **“στη ζωή μου αυτό που μετρούσε ήταν τα πόσα κέρδιζα και πόσα απ’αυτά επέστρεφα στο κοινωνικό σύνολο”**.

Ο Χρήστος Σαμούρκας του Θόδωρου ήταν εγκατεστημένος εύπορος έμπορος στην Κωνσταντινούπολη. Το 1922, ο Χρήστος, ως κάτοικος της Κωνσταντινούπολης έμεινε εκεί ως μη ανταλλάξιμος. Στον χρόνο επάνω εγκαταλείπει την κερδοφόρα επιχείρησή του της Κωνσταντινούπολης και ακολουθεί την τύχη των χιλιάδων ξεριζωμένων της Ιωνίας. Παντρεύεται την όμορφη Ζωή, το γένος Τσιβαρή και κάνουν μαζί οικογένεια.

Με σκληρή δουλειά στη νέα πατρίδα, επιμέλεια και αγάπη για την εργασία η προκοπή δεν άργησε να έλθει. Το 1966 εγκαινιάζεται ένα διώροφο μικρό Αναρρωτήριο / Νοσοκομείο στον χώρο του Γηροκομείου Αθηνών, δωρεά του Χρήστου Θ. Σαμούρκα.

Αργότερα ο Ιδρυτής του Ιδρύματος αποχωρεί από την ζωή και “προικίζει” το Ίδρυμα με δύο κεντρικά Αθηναϊκά ακίνητα, τα οποία τώρα είναι η ακίνητη περιουσία του ιδρύματος.

Το εισόδημα από τα δύο αυτά κτίρια ήταν ο οικονομικός κορμός για το φιλανθρωπικό έργο που έχει εκτελεσθεί ως τώρα. Μακρύς ο κατάλογος. Κάθε χρόνο υποτροφίες στην Γεωργική Σχολή της Θεσσαλονίκης, κάθε χρόνο σπουδές αγγλικής γλώσσας στο Κολέγιο Αθηνών, αθλοθέτηση ετησίων βραβείων στην Ακαδημία Αθηνών, δωρεές σε ναούς, σε συλλόγους γονέων, στην ΕΛΕΠΑΠ, σε παιδικές στέγες, εκδόσεις βιβλίων, στον ΟΚΑΝΑ (οργανισμός καταπολέμησης ναρκωτικών) κτλ.

Το Ίδρυμα ελέγχεται για την διαχείριση των εσόδων και εξόδων του από την Υπηρεσία Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών.

Διοικείται από Τριμελές Διοικητικό Συμβούλιο στο οποίο σήμερα είναι:

Πρόεδρος: Θόδωρος Χ. Σαμούρκας (υιός του ιδρυτού)

Γραμματέας: Μαργαρίτα Θ. Σαμούρκα (νύφη του ιδρυτού)

Ταμίας: Ζωή Θ. Σαμούρκα (εγγονή του ιδρυτού)

Το Ίδρυμα είναι οικονομικά ανεξάρτητο, δηλαδή καλύπτει τις φιλανθρωπικές του δραστηριότητες μόνο από τα δικά του έσοδα, που προέρχονται από τα δύο δωρηθέντα ακίνητα από τον ιδρυτή του. Καμία επιχορήγηση δεν έγινε ποτέ από το Κράτος ή από άλλη πηγή.

Λόγω της τραυματικής εμπειρίας της προσφυγιάς που υπάρχει στην οικογένεια Σαμούρκα, πριν δυο χρόνια απο-

φασίστηκε να ασχοληθεί το Ίδρυμα με το πιο σημαντικό του έργο: Την απόκτηση ιδιόκτητης στέγης, το παλιό όνειρο των προσφύγων και τώρα παλιννοστούντων Ελλήνων της Διασποράς. Για το σκοπό αυτό ιδρύθηκε και χρηματοδοτήθηκε από τα μέλη του Ιδρύματος η οικοδομική εταιρεία ΝΕΑ ΖΩΗ Α.Ε. για να κάνει το οικοδομικό μέρος του προγράμματος που δεν μπορούσε να γίνει από το Ίδρυμα λόγω νομικών και γραφειοκρατικών περιορισμών.

Αυτή την εποχή κτίζονται 5 πολυκατοικίες: Στην Ξάνθη, οδός Τζαβέλα, στο Χαλάνδρι, οδός Ολύμπου, στο Μαρόκπουλο, οδός Παπασιδερά, στην Ακαδημία Πλάτωνος, οδός Χαριμίδου, στα Πατήσια, οδός Ι. Δροσποπούλου, και στην Καλαμάτα οδός Νομικού.

SAMOYRKAS FOUNDATION of New York.

Ο υιός του ιδρυτού Θεόδωρος Χ. Σαμούρκας, σήμερα 71 ετών, συνταξιούχος, πρόεδρος του Ιδρύματος, πρόεδρος της ΝΕΑΣ ΖΩΗΣ Α.Ε., ίδρυσε προ 10ετίας στη Νέα Υόρκη, το άνω Φιλανθρωπικό ίδρυμα στο οποίο είναι επίσης πρόεδρος. Αυτό έγινε ύστερα από 20ετή δραστηριότητα που ανέπτυξε στο εξωτερικό. Τα έσοδα του Ιδρύματος αυτού προέρχονται αποκλειστικά από πηγές του εξωτερικού (Ναυτιλία).

Με έξοδα του Ιδρύματος αυτού πολλοί Έλληνες επιστήμονες από την Ελλάδα εφοίτησαν για μεταπτυχιακές μελέτες στο Ίδρυμα Βυζαντινών Σπουδών DUMBARTON OAKS της Ουάσιγκτον. Άλλοι Έλληνες μαθητές σπούδασαν στο NEW YORK UNIVERSITY Computer Science και Υγιεινή του Περιβάλλοντος. Η Ελληνική Αρχιεπισκοπή Βορείου Αμερικής και ο Ελληνικός Καθεδρικός Ναός της Νέας Υόρκης έχουν υποστηριχθεί επανειλημμένως.

Επίσης το WORLDWIDE FUND FOR NATURE W.W.F. το ALZHEIMER'S DISEASE RESEARCH CENTER, η “Φιλόπρωχος”, Ελληνική οργάνωση της Νέας Υόρκης, οι TRUSTEES του Κολεγίου Αθηνών στην Νέα Υόρκη, το GREEK SAINT MICHAEL'S HOME OF THE AGED (για υπεργήλικες).

Το MEMORIAL HOSPITAL, το WHITEHEAD INSTITUTE FOR CANCER RESEARCH της Βοστώνης, το PHILODORI ASSOCIATION της Νέας Υόρκης, για την υποστήριξη του τμήματος Αρχαίας Ελλάδας του METROPOLITAN MUSEUM, και λοιπά ιδρύματα.

Το 1997 προστέθηκε ένα πολύ σημαντικό έσοδο στο Ίδρυμα. Πρόκειται για μεγάλο μέρος του εισοδήματος κτιρίου της 5^{ης} Λεωφόρου, Νο 576, της Νέας Υόρκης. Εκεί κυματίζει σήμερα μια μεγάλη Ελληνική Σημαία δίπλα στην Αμερικάνικη Ασπερόεσσα και στην πρόσοψη του κτιρίου εξηγεί με την περήφανη παρουσία της, η επιγραφή SAMOYRKAS FOUNDATION of New York.

1999 A1

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Για την Προστασία του Περιβάλλοντος
και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Σωματείο μη κερδοσκοπικό
Τριπόδων 28, Πλάκα
105 58 Αθήνα
Τηλ.: 32.25.245 & 32.26.693 Fax: 32.25.240

Ιδιοκτησία ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
Εκδότης: Μ. Σκούλλος

Τυπώνεται σε 4.000 αντίτυπα

Επιμέλεια Εντύπου, Μοντάζ, Εκτύπωση
ΗΛΕΚΤΡΟΤΥΠ, Θεμιστοκλέους 79, Τηλ. - Fax: 38.22.080

